

Права пацыента

■ *малы даведнік* ■

Асацыяцыя Беларускіх Медыкаў

Выканаўчае Бюро РГ
Асамблеі Няўрадавых Дэмакратычных Арганізацыяў

Праваабарончы Цэнтр "Вясна"

З чэрвеня мінулага году грамадскія арганізацыі, аб'яднаныя ў “Асамблею Няўрадавых Дэмакратычных Арганізацыяў”, праводзяць агульнаацыянальную кампанію “**Зробім лепш!**” Мэта кампаніі вельмі простая – зрабіць жыццё ў нашай краіне лепшым, дапамагчы людзям у вырашэнні праблемаў у сацыяльнай сферы, у адукацыі і інш.

Цяпер прапануем звярнуцца да тых праблемаў, якія датычаць **здароўя**.

Кампанія “Зробім лепш’03” – гэта працяг агульнаацыянальнай кампаніі, якая ладзіцца, каб прыцягнуць увагу грамадства да актуальных праблемаў **здароўя нацыі** і дапамагчы вырашаць іх даступнымі сродкамі.

З М Е С Т

1. Што такое здароўе, ахова здароўя?
2. Чым гарантуецца права на ахову здароўя?
3. Прынцып аказання медыцынскай дапамогі ў Беларусі
4. Бясплатная медыцынская дапамога
— 3 —
5. Платныя медыцынскія паслугі
— 4 —
6. Права пацыента-спажыўца платных медыцынскіх паслуг
7. Абавязкі арганізацыяў аховы здароўя пры аказанні платных паслуг
8. Рэгуляванне спрэчак паміж пацыентам і арганізацыяй аховы здароўя пры аказанні платных паслуг
— 5 —
9. Узаемаадносіны паміж лекарам і пацыентам
— 6 —
10. Паліклініка: што варта ведаць?
11. Стацыянар: што варта ведаць?
— 7 —
12. Лекарская таямніца
— 8 —
13. Медыцынскае умяшальніцтва
14. Як абараніць свае правы?
15. Кантакты органаў кіравання сістэмы аховы здароўя
— 9 —
16. Кантакты органаў кіравання сістэмы аховы здароўя
— 12 —

---

1. Што такое здароўе, ахова здароўя?

Паводле закона Рэспублікі Беларусь “Аб ахове здароўя” (арт. 1)

Здароўе — гэта стан поўнага фізічнага, духоўнага і сацыяльнага дабрабыту людзей, а не толькі адсутнасць хваробаў і фізічных дэфектаў.

Ахова здароўя — сістэма дзяржаўных і грамадскіх медыцынскіх мерапрыемстваў, скіраваных на захаванне і ўмацаванне здароўя людзей, прафілактыку і лячэнне хваробаў.

---

2. Чым гарантуецца права на ахову здароўя?

Грамадзяне Беларусі, незалежна ад полу, расы, мовы, нацыянальнасці, пасады, сацыяльнага статусу, месца жыхарства, рэлігійнай прыналежнасці ды іншых абставінаў, маюць права на ахову здароўя. Гэтае права гарантуецца Канстытуцыяй (арт. 45), а таксама законам “Аб ахове здароўя” (арт. 5).

Паводле ўсё таго ж 5-га артыкула закона “Аб ахове здароўя” права на ахову здароўя забяспечваецца аховай навакольнага асяроддзя, стварэннем спрыяльных умоваў для працы, побыту, адпачынку, гігіенічным выхаваннем і навучаннем грамадзянаў, вытворчасцю і рэалізацыяй якасных прадуктаў харчавання, стварэннем умоваў для заняткаў фізічнай культурай і спортам, а таксама **прадастаўленнем насельніцтву даступнай медыцынскай дапамогі, у тым ліку і бясплатнага лячэння ў дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя.**

---

3. Прынцып аказання медыцынскай дапамогі ў Беларусі

Паводле закону “Аб ахове здароўя” (арт. 9) грамадзяне РБ замацоўваюцца за арганізацыямі дзяржаўнай сістэмы аховы здароўя **па месцы жыхарства**, альбо па месцы працы ці вучобы, пры наяўнасці ведамасных арганізацыяў аховы здароўя (напрыклад медсанчасткі прадпрыемстваў ці лячэбныя ўстановы МУС ды Міністэрства Абароны).

На цяперашні момант склалася практыка, паводле якой пад месцам жыхарства разумеецца месца прапіскі. Але нават калі пакінуць у баку тое, што з юрыдычнага пункту гледжання гэта не ідэнтычныя паняцці, ніхто не можа Вам забараніць карыстацца паслугамі бліжэйшай паліклінікі. Дзеля гэтага трэба толькі напісаць заяву на імя галоўнага лекара паліклінікі з просьбай аб часовым прымацаванні Вас да гэтай лячэбнай установы. У выпадку ўзнікнення праблемаў можна спасылацца на артыкулы 5 і 6 пастановы Міністэрства аховы здароўя РБ № 29 ад 10.06.2002 “Аб парадку аказання медыцынскай дапамогі грамадзянам РБ па-за межамі месца жыхарства”. Тое самае датычыцца і стаматалагічнай дапамогі (акрамя зубапрачэвання).

---

4. Бясплатная медыцынская дапамога

Арганізацыя медыцынскай дапамогі ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на падставе ўсталяваных заканадаўствам дзяржаўных мінімальных сацыяльных стандартаў у вобласці аховы здароўя (арт. 19 закону “Аб ахове здароўя”).

Гэтыя стандарты ўведзены пастановай Савета Міністраў РБ № 963 ад 18.07.02, дзе ў артыкуле 1.2 гаворыцца, што асноўныя віды паслуг па аказанні стацыянарнай,

амбулаторна-паліклінічнай і хуткай медыцынскай дапамогі ажыццяўляюцца дзяржаўнымі арганізацыямі аховы здароўя **бясплатна**, а дадатак да пастановы канкрэтызе аб'ём гэтых паслугаў.

У гэты аб'ём уваходзяць:

— дыягностыка і прызначэнне лячэння, якое праводзіцца ўчастковымі лекарамі ў амбулаторных умовах (у паліклініцы) і на даму, калі хворы не можа з'явіцца на прыём ці маецца пагроза для жыцця хворага ці навакольных;

— паслугі лекараў-спецыялістаў, у тым ліку і ва ўстановах абласнога і рэспубліканскага роўню, якія аказваюцца ва ўстаноўленым парадку па накіраванні ўчастковых лекараў;

— дыягнастычныя паслугі — клінічныя, інструментальныя, лабараторныя ды іншыя метады даследванняў, па накіраванні участковых лекараў ды лекараў-спецыялістаў;

— прафілактыка, дыягностыка і лячэнне стаматалагічных захворванняў, акрамя тых паслугаў, якія адносяцца да платных у адпаведнасці з заканадаўствам;

— супрацьэпідэмічныя мерапрыемствы — у прыватнасці прафілактычныя прышчэпкі, якія ўваходзяць у Нацыянальны календар прафілактычных прышчэпак;

— хуткая і неадкладная медыцынская дапамога, якая аказваецца амбулаторна і стацыянарна;

— стацыянарная дапамога дзецям да 18 год, жанчынам пад час цяжарнасці і родаў, іншым катэгорыям хворых пры вострых і абвастрэнні хранічных захворванняў, калі маюцца паказанні для шпіталізацыі па накіраваннем у адпаведнасці з крытэрамі і парадкам шпіталізацыі (падрабязней пра гэта гл. ніжэй);

— іншыя паслугі.

5. Платныя медыцынскія паслугі

Паводле закона “Аб ахове здароўя” (арт. 19) кожны грамадзянін Рэспублікі Беларусь мае права атрымаць медыцынскую дапамогу ў любой арганізацыі аховы здароўя і любога медыцынскага работніка прыватнай сістэмы аховы здароўя па сваім выбары за кошт уласных сродкаў альбо сродкаў фізічных ці юрыдычных асобаў. Гэта значыць, што маючы грошы можна лячыцца хоць у прэзідэнцкай бальніцы.

Парадак аказання платных медыцынскіх паслуг у дзяржаўных арганізацыях аховы здароўя рэгулюецца адпаведным палажэннем, якое зацверджана пастановай Савета Міністраў РБ № 871 ад 28.06.02), а таксама законам РБ “Аб абароне правоў спажыўцоў”.

Варта ведаць што платныя паслугі з'яўляюцца дадатковымі да гарантаванага аб'ёму бясплатнай медыцынскай дапамогі.

Платныя паслугі насельніцтву могуць ажыццяўляць установы аховы здароўя, якія маюць адпаведны дазвол (ліцэнзію).

Прадастаўленне платных медыцынскіх паслуг адбываецца выключна на падставе пісьмовай дамовы, заключанай паміж пацыентам і арганізацыяй аховы здароўя, на падставе заявы грамадзяніна. У гэтай дамове рэгламентуецца аб'ём платных медыцынскіх паслугаў, умовы і тэрміны іх атрымання, парадак разлікаў,

правы, абавязкі і адказнасць бакоў. Варта ведаць, што пры заключэнні дамовы, пацыент абавязкова мусіць быць праінфармаваны пра магчымыя неспрыяльныя наступствы і ступень верагоднасці іх надыходу. Недабрасумленнае інфармаванне пацыента пра гэтыя аспекты медыцынскай паслугі пры спалучэнні з іншымі прычынамі, калі яны пацягнулі прычыненне шкоды здароўю, можа стаць падставай для спагнання кампенсацыі.

6. Права пацыента-спажыўца платных медыцынских паслуг

Пацыент мае права:

- патрабаваць прадастаўлення платных медыцынских паслугаў у адпаведнасці з пратаколамі даследвання і лячэння;
- патрабаваць звесткі пра наяўнасць у арганізацыі аховы здароўя адмысловага дазволу (ліцэнзіі) на аказанне дадзенага віду паслугаў;
- атрымліваць інфармацыю аб разліку коштаў платнай медыцынскай паслугі,
- аплочваць медыцынскія паслугі ва ўстановах банкаў альбо непасрэдна ў арганізацыях аховы здароўя як наяўнымі грашыма так і па безнаяўным разліку.

7. Абавязкі арганізацыяў аховы здароўя пры аказанні платных паслуг

Пры аказанні пацыентам платных медыцынских паслуг дзяржаўныя арганізацыі аховы здароўя абавязаныя:

- забяспечваць адпаведнасць платных медыцынских паслуг патрабаванням, якія прад'яўляюцца да метадаў дыягностыкі, прафілактыкі і лячэння, якія дазvolены ў Беларусі;
- забяспечваць насельніцтва бясплатнай, даступнай і дакладнай інфармацыяй, у тым ліку звесткамі пра месцазнаходжанне дзяржаўнай арганізацыі аховы здароўя, рэжыме працы, пераліку платных медыцынских паслуг, а таксама звесткі пра ільготы для асобных катэгорыяў грамадзянаў і кваліфікацыі спецыялістаў;
- выдаваць спажыўцу медыцынских паслугаў дакумент, які падцвярджае атрыманне наяўных грошаў у адпаведнасці з правіламі вядзення касавых аперацыяў у Беларусі (прасцей кажучы, касавы чэк);
- забяспечваць сваечасовы разгляд прэтэнзіяў ад спажыўца.

8. Рэгуляванне спрэчак паміж пацыентам і арганізацыяй аховы здароўя пры аказанні платных паслуг

Асноўны дакумент, які вызначае парадак рэгулявання спрэчак — заключаная дамова. Таму яшчэ раз нагадваем: уважліва чытайце дамову!

У выпадку нявыканання дзяржаўнай арганізацыяй аховы здароўя **тэрмінаў ажыццяўлення платных медыцынских паслуг**, спажывец мае права па ўласным выбары (калі іншае не пазначана ў дамоце):

- даць згоду на новы тэрмін аказання паслугі;
  - патрабаваць выканання платнай паслугі іншым спецыялістам;
  - патрабаваць выплаты няўстакі ў парадку і памеры, вызначанымі дамовай;
  - скасаваць дамову і запатрабаваць кампенсацыі стратаў у судовым парадку.
- Калі ў выніку невыканання альбо неналежага выканання ўмоваў дамовы, была

нанесена шкода жыццю альбо здароўю пацыента, ён мае права патрабаваць кампэнсацыі стратаў, а таксама маральнай шкоды ў адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь (падрабязней пра гэта ніжэй).

9. Узаемаадносінны паміж лекарам і пацыентам

Ўзаеміны “лекар-пацыент” рэгулююцца законам “Аб ахове здароўя”, “Тыповымі правіламі ўнутранага распарадку ўстанова аховы здароўя для пацыентаў”, а таксама “Кодэксам лекарскай этыкі” і некаторымі іншымі дакументамі.

Пацыент мае права:

— ведаць імёны, прозвішчы, пасады і кваліфікацыі ўсіх тых, хто аказвае яму медыцынскую дапамогу;

— атрымліваць ад свайго лекара, загадчыка аддзялення ды іншых службовых асобаў арганізацыі аховы здароўя інфармацыю пра стан свайго здароўя, наяўнасць захворванняў, дыягназ і прагноз, выкарыстаных і магчымых метадах даследвання і лячэння, іх выніках, магчымай рызыкай і варыянтах медыцынскага ўмяшальніцтва, іх наступствах ды ўскладненнях;

— на выбар асобаў, якім можа быць прадастаўлена інфармацыя пра здароўе пацыента (калі пацыент не зрабіў асобнай заўвагі, згаданая інфармацыя можа прадастаўляцца членам сям’і пацыента).

У сваю чаргу пацыент абавязаны:

— прадастаўляць лекару інфармацыю пра стан свайго здароўя, перанесеныя і спадчынныя хваробы, неперамоснасць і супрацьпаказанні да прымянення пэўных лекавых сродкаў. Зразумела, гэтая інфармацыя мусіць быць поўнай, дакладнай і адпавядаючай рэчаіснасці;

— выконваць прызначэнні лекара і супрацоўнічаць з ім на ўсіх этапах аказання медыцынскай дапамогі.

Памятайце, што ў выпадку невыканання пацыентам прызначэнняў лекара без важкай прычыны альбо парушэнні правілаў унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя, лекар можа адмовіцца ад лячэння пацыента, калі гэта не пагражае жыццю апошняга альбо здароўю навакольных.

Права на выбар лекара адназначна замацавана толькі ў “Кодэксе лекарскай этыкі”, які хоць і ёсць зводам маральных нормаў, але не з’яўляецца заканадаўчым актам. Законы ж выказваюцца на гэты конт даволі стрымана. Напрыклад, артыкул 25 закону “Аб ахове здароўя”значае, што пацыенты замацоўваюцца за лекарам толькі пры ўмове згоды на гэта пацыентаў. А артыкул 29 гаворыць, што пацыент мае права на перавод да іншага лекара, але толькі са згоды адміністрацыі ўстанова аховы здароўя, ці яе структурнага падраздзялення.

Нават калі Вы плаціце грошы за лячэнне ў дзяржаўнай бальніцы, гэта не значыць, што Вам прызначаць таго доктара, якога Вы запатрабуеце.

10. Паліклініка: што варта ведаць?

Пры папярэднім запісе на прыём да лекара ў рэгістратуры паліклінікі пацыенту выдаецца талон вызначанай формы. У талоне павінна змяшчацца наступная інфармацыя: прозвішча лекара, нумар чаргі, нумар кабінету, час з'яўлення да лекара.

Адміністрацыя паліклінікі мусіць арганізаваць папярэдні запіс пацыентаў на прыём да лекараў не толькі пры непасрэдным звароце, а таксама і па тэлефоне.

Рэгістратура паліклінікі, акрамя інфармацыі пра час прыёму лекараў усіх спецыяльнасцяў ва ўсе дні тыдню з указаннем гадзінаў прыёму і нумароў кабінетаў, павінна прадастаўляць інфармацыю пра адрасы найбліжэйшых ды дзяжурных аптэкаў, паліклінік і стацыянараў, якія аказваюць тэрміновую медыцынскую дапамогу ў вечаровы і начны час, нядзельныя і святочныя дні, а таксама іншую інфармацыю.

Пры знаходжанні ў паліклініцы пацыент мае права патрабаваць, каб даследванне і лячэнне адбывалася ва ўмовах, якія адпавядаюць санітарна-гігіенічным і супрацьэпідэмічным патрабаванням.

Пацыент мае права на паліячэнне болю, звязанага з захворваннем і (альбо) медыцынскім умяшальніцтвам, даступнымі сродкамі і метадамі, г.зн. тымі сродкамі, якія маюцца ў дадзенай установе аховы здароўя. Тое ж датычыцца хірургічных, траўматалагічных кабінетаў і асабліва стаматалагічных паліклінік.

Таму, калі Вам баліць, не саромейцеся патрабаваць абязбольвання!

11. Стацыянар: што варта ведаць?

У стацыянары бальніц шпіталізуюцца пацыенты, якія маюць патрэбу ў кваліфікаваным даследванні і стацыянарным лячэнні.

У бальніцу можна патрапіць наступным чынам:

— Па накіраванні амбулаторна-паліклінічных устаноў (т.зв. планавая шпіталізацыя) пасля правядзення папярэдніх даследванняў і пастаноўкі дыягназу. Найчасцей паліклінікі накіроўваюць у бальніцы, якія абслугоўваюць іх раён. Пры паступленні ў стацыянар пацыент ці асоба, якая яго суправаджае, мусіць прадаставіць накіраванне на шпіталізацыю вызначанай формы, дакумент, які сведчыць асобу (пашпарт, як правіла, бо там указана прапіска пацыента), выпіску з гісторыі хворобы з указаннем вынікаў аналізаў і даследванняў.

— Па накіраванні і непасрэдным удзеле службы хуткай дапамогі.

— Самастойна, без накіравання службаў аховы здароўя, па жыццёвых паказаннях.

Пра тое, у якое аддзяленне былі шпіталізаваныя Вашыя сваякі, Вы можаце даведацца, звярнуўшыся ў даведку бальніцы ці прыёмнае аддзяленне.

Прыём хворых адбываецца ў прыёмным аддзяленні, дзе павінны быць створаныя ўсе неабходныя ўмовы для свачасовага агляду і даследвання пацыента. Тут адбываецца пільны агляд, неабходнае для ўдакладнення дыягназу даследванне хворага, выстаўляецца папярэдні дыягназ, прымаецца рашэнне пра мэтазгоднасць шпіталізацыі, а таксама рашэнне аб тым, у якое аддзяленне ён павінен быць шпіталізаваны.

Персанал прыёмнага аддзялення павінен ставіцца да хворага чуйна і паважліва. Транспартаванне пацыента павінна ажыццяўляцца з улікам цяжкасці ягонага стану (таму, калі Вам цяжка ісці самастойна, патрабуйце, каб Вас адвезлі ў аддзяленне на каталцы ці вазку). Персанал павінен суправаджаць пацыента ў аддзяленне з асабістай перадачай яго дзяжурнай медсястры.

Пры знаходжанні ў стацыянары пацыент мае права:

— патрабаваць адпаведнасці ўмоваў ягонага знаходжання, даследвання і лячэння санітарна-гігіенічным і проціэпідэмічным патрабаванням;

— на палягчэнне болю, звязанага з хваробай і (ці) медыцынскім умяшальніцтвам, усімі даступнымі спосабамі і сродкамі;

— на допуск наведвальнікаў, адваката, святара, а таксама на прадастаўленне ўмоваў для выканання рэлігійных абрадаў, калі гэта не парушае правілаў унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя ды супрацьэпідэмічных патрабаванняў.

Пры выпісцы са стацыянара пацыенту выдаюць даведку, дзе пазначаюцца тэрміны лячэння, дыягназ альбо эпідэмія (выпіска з гісторыі хваробы), а таксама лісток часовай непрацаздольнасці для тых, хто працуе. Першы асобнік эпідэмія пакадаецца ў гісторыі хваробы (афіцыйна яна называецца медыцынская карта стацыянарнага хворага), другі накіроўваецца ў тэрытарыяльную паліклініку, а трэці выдаецца на рукі пацыенту. (Паводле “Тыповых правілаў унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя для пацыентаў”).

12. Адмова ад шпіталізацыі і медыцынскай дапамогі

Права пацыента на адмову ад шпіталізацыі і медыцынскай дапамогі, а таксама парадак афармлення гэтай адмовы замацавана ў законе Рэспублікі Беларусь “Аб ахове здароўя” і “Тыповых правілах унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя для пацыентаў”.

Выключэнне складаюць выпадкі, калі ёсць абгрунтаваны падставы падазраваць наяўнасць хваробаў, небяспечных для навакольных.

Паўнагадовы пацыент мае права самастойна адмовіцца ад шпіталізацыі і медыцынскай дапамогі, а калі стан ягонага здароўя не дазваляе прымаць свядомыя рашэнні, гэта могуць зрабіць ягоныя муж (жонка), а пры іх адсутнасці — блізкія сваякі. За непаўнагадовых гэта могуць зрабіць бацькі, а за асобаў, прызнаных недзеяздольнымі, — іх законныя прадстаўнікі.

Пры адмове ад шпіталізацыі і медыцынскай дапамогі медыцынскія работнікі ў даступнай форме павінны растлумачыць усе магчымыя наступствы гэтага ўчынку. Адмова мусіць быць аформлена пісьмова ў медыцынскай дакументацыі і падпісана пацыентам ці ягонымі прадстаўнікамі і медыцынскім работнікам.

Складанне адмовы не можа служыць падставай для пазбаўлення пацыента права на атрыманне медыцынскай дапамогі.

Адмовіць пацыенту ў шпіталізацыі можа таксама дзяжурны лекар прыёмнага пакою, калі няма паказанняў для стацыянарнага лячэння. Пасля аказання неабходнай медыцынскай дапамогі ён робіць запіс з тлумачэннем прычынаў адмовы ў

шпіталізацыі і прынятых мерах у журнале ўліку прыёму хворых і адмоваў у шпіталізацыі. Са свайго боку Вы можаце запатрабаваць дакумент, які падцвярджае факт Вашага знаходжання ў прыёмным аддзяленні і аказанне Вам дапамогі.

13. Лекарская таямніца.

Паводле арт. 60 закону “Аб ахове здароўя” лекарскую таямніцу складае інфармацыя пра факт звароту грамадзяніна па медыцынскую дапамогу, стан яго здароўя, дыягназ, вынікі дыягнастычных даследванняў і лячэння, а таксама іншыя звесткі, ў тым ліку і асабістага характару, якія былі атрыманыя пад час даследвання і лячэння, а ў выпадку смерці — вынікі паталагаанатамічнага ўскрыцця.

Выкарыстанне звестак, што складаюць лекарскую таямніцу, у навучальным працэсе ці навуковай літаратуры дапускаецца толькі са згоды пацыента.

Прадастаўленне гэтых звестак бяз згоды пацыента альбо ягонага законнага прадстаўніка дапускаецца па запытах арганізацыі аховы здароўя з мэтай даследвання і лячэння пацыента, пры пагрозе распаўсюду інфекцыйных хваробаў, паводле пісьмовага запыту органаў следства і суда, пры аказанні дапамогі дзецям і падлеткам, недзеяздольнаму ці асобе, якая па стане ўласнага здароўя не здольная да прыняцця свядомага рашэння, для інфармавання законных прадстаўнікоў, а таксама калі ёсць падставы лічыць, што шкода здароўю нанесеная ў выніку гвалтоўных дзеянняў, дзеля далейшага паведамлення ў праваахоўныя органы.

Медыцынскія работнікі абавязаны захоўваць лекарскую таямніцу. Таксама як і асобы, якім ва ўстаноўленым законам парадку сталі вядомыя звесткі, якія яе складаюць. Арганізацыі аховы здароўя арганізуюць захаванне медыцынскай дакументацыі ў адпаведнасці з патрабаваннямі захавання лекарскай таямніцы.

За парушэнне нормаў лекарскай таямніцы ўстаноўлена крымінальная адказнасць у адпаведнасці з заканадаўствам.

14. Медыцынскае ўмяшальніцтва

Неабходнай умовай медыцынскага ўмяшальніцтва з’яўляецца папярэдня згода на яго правядзенне пацыента, інфармаванага пра мэту і магчымыя вынікі ўмяшальніцтва. Правядзенне складаных ўмяшальніцтваў (хірургічныя аперацыі, складаныя дыягнастычныя працэдуры ды інш.) патрабуюць пісьмовай згоды пацыента ці яго законных прадстаўнікоў.

Згода на медыцынскае ўмяшальніцтва ў любы момант можа быць адклікана пацыентам ці яго законнымі прадстаўнікамі. Выключэнне складаюць сітуацыі, калі лекарам ўжо пачалі выкананне ўмяшальніцтва і яго спыненне ці зварот да першапачатковага стану немагчымыя ці звязаныя з пагрозай для жыцця ці здароўя пацыента. Адкліканне згоды афармляецца пісьмова ў медыцынскай дакументацыі і падпісваецца пацыентам ці ягонымі законнымі прадстаўнікамі.

15. Як абараніць свае правы?

Паводле арт. 29 закону “Аб ахове здароўя” пацыент мае права на абскарджанне пастаўленага дыягназу, выкарыстаных метадаў даследвання і лячэння, арганізацыі аказання медыцынскай дапамогі ва ўстаноўленым парадку.

У выпадку парушэння сваіх правоў пацыент мае права звярнуцца са скаргай да службовых асобаў арганізацыі аховы здароўя, у якой яму аказваецца дапамога, а таксама да службовых асобаў дзяржаўных органаў альбо ў суд.

Абарона правоў пацыентаў можа ажыццяўляцца ў некалькі этапаў. Спрэчкі, якія ўзнікаюць паміж пацыентам і дзяржаўнай арганізацыяй аховы здароўя вырашаюцца па ўзаемнай згодзе бакоў альбо ў судовым парадку. Пры гэтым дасудовы парадак вырашэння падобных спрэчак не з'яўляецца абавязковым — можна адразу звяртацца ў суд. Але на наш погляд, варта пачынаць вырашэнне праблемы з падачы скаргі на імя кіраўніка лячэбнай установы ці яе падраздзялення (загадчыка аддзялення, намесніка галоўнага лекара і галоўнага лекара).

Першы этап, альбо як падаць скаргу

Паводле “Тыповых правілаў унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя для пацыентаў”, а таксама закону РБ “Аб зваротах грамадзян” скарга падаецца ў пісьмовым выглядзе ў 2-ух асобніках: першы — сакратару галоўнага лекара ці непасрэдна галоўнаму лекару альбо ягонаму намесніку, а другі асобнік застаецца ў пацыента ці ягонага законнага прадстаўніка. На гэтым асобніку абавязкова мусіць быць (гэтага трэба патрабаваць!) подпіс сакратара (з указаннем уваходзячага нумару) ці подпіс галоўнага лекара (з указаннем даты (часу) падачы скаргі). Скарга павінна ўтрымліваць канкрэтную інфармацыю, пытанні і патрабаванні павінны быць дакладна сфармуляваныя. Таксама абавязкова мусіць быць пазначаны імя і прозвішча грамадзяніна, дадзеныя пра месца працы (вучобы), подпіс асобы, якая падае скаргу, дата. Калі маюцца падцвярдзальныя дакументы, яны мусіць быць прыкладзеныя (пералік прыкладзеных дакументаў даецца напрыканцы скаргі).

Зварот мусіць быць разгледжаны не пазней 1 месяца з дня паступлення, а калі ён не патрабуе дадатковага вывучэння і праверкі, — не пазней 15 дзён, калі іншае не прадугледжана законам. Пры неабходнасці правядзення адмысловай праверкі кіраўнік арганізацыі аховы здароўя можа працягнуць згаданы тэрмін, але не больш як на 2 месяцы, адначасова паведаміўшы пра гэта заяўляльніку. Адказ пацыенту прадстаўляецца ў пісьмовым выглядзе, ў ім матывавана тлумачыцца рашэнне па сутнасці звароту альбо адмова яго разглядаць.

На гэтым этапе можна прапанаваць медыцынскай установе вырашыць справу мірам і выплаціць грашовую кампенсацыю нанесенай шкоды здароўю і маральнай шкоды. Але трэба быць гатовым, што пацыенту хутчэй за ўсё адмовяць у задавальненні ягоных патрабаванняў міравым пагадненнем.

Акрамя скаргаў, пацыент мае права на падачу ў пісьмовым выглядзе сваіх прапановаў па ўдасканаленню дзейнасці арганізацыі аховы здароўя.

Другі этап, альбо Зварот у вышэйстаячыя інстанцыі.

У спрэчных выпадках пацыент мае права звяртацца ў вышэйстаячыя органы, а калі абставіны справы патрабуюць неадкладнага і неардынарнага рэагавання, скарга можа быць накіраваная адразу ў некалькі інстанцыяў.

У залежнасці ад узроўню лячэбнай установы, дзе былі парушаныя вашыя пра-

вы, гэтай інстанцыяй можа быць адзел аховы здароўя адміністрацыі раёну Менску, адзел ці ўпраўленне аховы здароўя гарвыканкаму, (у Менску — Камітэт па ахове здароўя), упраўленне аховы здароўя аблвыканкаму, Міністэрства аховы здароўя і г. д. (кантакты некаторых устаноў гл. ніжэй). Адначасова можна звярнуцца ў праваабарончыя грамадскія арганізацыі (кантакты таксама гл. ніжэй) альбо ў арганізацыі па абароне правоў спажываўцоў, калі Вашая праблема тычыцца аказання платных медыцынскіх паслугаў. Спецыялісты гэтых арганізацыяў дапамогуць у выбары аптымальнай стратэгіі абароны правоў, складанні скаргі, акажуць юрыдычную падтрымку.

Трэці этап. Судовы.

Калі іншыя сродкі абароны правоў вычарпаныя, застаецца зварот у суд з зыскам аб кампенсацыі шкоды, нанесенай здароўю, маральнай шкоды і (альбо) заробка (даходу), страчанага ў выніку пашкоджання здароўя. Калі справа датычыцца нядобрадумленага альбо някаснага платнага лячэння, натуральна патрабаваць і спагнання самога кошту медыцынскай паслугі. На гэтым этапе цяжка абысціся без дапамогі кваліфікаваных юрыстаў ці праваабаронцаў, паколькі тут існуюць вельмі строгія, устаноўленыя цывільным заканадаўствам працэсуальныя патрабаванні.

У крымінальным заканадаўстве існуе шэраг артыкулаў, па якіх могуць быць прыцягнуты да адказнасці медыцынскія супрацоўнікі пры грубым парушэнні імі сваіх абавязкаў і нанясенні шкоды здароўю пацыентаў. Гэта арт. 161 “Неаказанне дапамогі хвораму” і арт. 162 “Неналежнае выкананне прафесійных абавязкаў медыцынскім супрацоўнікам”.

Калі Вы лічыце, што сталі ахвярай “медыцынскага” злачынства, можаце звярнуцца ў пракуратуру з заявай аб правядзенні пракурорскай праверкі альбо ўзбуджэнні крымінальнай справы. Прыцягненне вінаватых да крымінальнай адказнасці не пазбаўляе ахвяру недабрадумленага лячэння магчымасці патрабаваць кампенсацыі ў грамадзянска-прававым парадку — дазваляецца сумяшчаць гэтыя два шляхі абароны сваіх правоў. Тут істотна адрозніваць, што суб’ектам крымінальнай адказнасці можа быць толькі фізічная асоба (доктар, іншы медыцынскі работнік), а суб’ектам грамадзянскай адказнасці (які можа выплаціць кампенсацыю) — як фізічная асоба, так і асоба юрыдычная (шпіталь, паліклініка і г. д.).

У кожнай арганізацыі аховы здароўя мусяць быць прынятыя і зацверджаныя **Правілы ўнутранага распарадку** арганізацыі для пацыентаў. Яны распрацоўваюцца на аснове Тьшавых правілаў унутранага распарадку арганізацыі аховы здароўя для пацыентаў, зацверджаных Міністэрствам аховы здароўя. У гэтых правілах мусяць быць вызначаны:

- парадак звароту пацыентаў у арганізацыю аховы здароўя,
- парадак шпіталізацыі і выпіскі пацыента,
- правы і абавязкі пацыентаў,
- парадак вырашэння канфліктных сітуацыяў паміж пацыентам і арганізацыяй аховы здароўя,

— парадак прадастаўленьня інфармацыі пра стан здароўя пацыента і выдачы даведак, выпісак з медыцынскай дакумэнтацыі пацыенту ці іншым асобам,
— час працы арганізацыі аховы здароўя і яе службовых асобаў, пералік платных медыцынскіх паслугаў і парадак іх аказаньня.

Пацыенты маюць права азнаёміцца з Правіламі, звярнуўшыся да адміністрацыі лячэбнай установы.

---

16. Кантакты органаў кіраваньня сістэмы аховы здароўя.

Міністэрства аховы здароўя

220048, Менск, вул. Мяснікова, 39

Тэл. (017) 222-60-33, 222-60-95, факс: (017) 222-46-27

www.health.med.by

Міністр аховы здароўя: Пастаялка Людзіміла Андрэеўна

Тэл. (017) 222-68-97

Сектар па працы і кантролю за выкананнем службовых дакумэнтаў і зваротах грамадзянаў упраўленьня справамі Міністэрства аховы здароўя:

220048, Менск, вул. Мяснікова, 39

Тэл.: (017) 222-65-46

Заг. сектарам: Крайні Валеры́й Аляксеевіч

Тэл.: (017) 222-65-46, 277-53-71

Менск:

Камітэт па ахове здароўя Менгарвыканкама:

220006 Менск, вул. Маякоўскага, 22, кор.2

Тэл.: (017) 221-72-75, факс: (017) 221-53-52

Старшыня камітэту: Піневіч Дзмі́тій Леанідавіч

Тэл. (017) 221-72-75

Аддзелы аховы здароўя адміністрацый раёнаў Менску

Адзел аховы здароўя адміністрацыі Заводскага раёну

220026 Менск, вул. Пляханавы, 17

Тэл.: (017) 246-41-17, 246-41-16, факс: (017) 246-41-17

Начальнік адзелу: Чайкоўская Галіна Вікенцеўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Ленінскага раёну

220030 Менск, вул. Чырвонаармейская, 30

Тэл.: (017) 227-28-64, 227-27-38, 227-33-74, 227-01-39, факс: (017) 227-28-64

Начальнік аддзела: Бізунок Анато́ль Сярге́евіч

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Маскоўскага раёну
220116 Менск, вул. Алібегавы, 19
Тэл.: (017) 272-21-97, 272-21-95, факс: (017) 272-21-97
Начальнік аддзела: Шаўра Тамара Андрэеўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Кастрычніцкага раёну
220039 Менск, вул. Чкалава, 6-44
Тэл.: (017) 224-51-17, 224-51-23, факс: (017) 224-51-23
Начальнік аддзела: Мігаль Таццяна Фёдараўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Першамайскага раёну
220012 Менск, зав. К. Чорнага, 5
Тэл.: (017) 266-24-23, 266-05-55, факс: (017) 266-24-23
Начальнік аддзела: Краснічэнка Людзіла Сяргеёўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Савецкага раёну
220100 Менск, вул. Кузьман 22
Тэл.: (017) 232-22-31, 232-84-92
Начальнік аддзела: Ярамеева Жана Іванаўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Фрунзенскага раёну
220079 Менск, вул. Кальварыйская, 39
Тэл.: (017) 254-31-81, факс: (017) 254-31-81
Начальнік аддзела: Шэйка Гражына Васільеўна

Аддзел аховы здароўя адміністрацыі Цэнтральнага раёну
220004 Менск, вул. Мельнікайтэ, 6
Тэл.: (017) 220-46-35, 206-44-10
Начальнік аддзела: Мельнік Таццяна Андрэеўна

Менская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Менскага аблвыканкама
220600 Менск, вул. Энгельса, 4
Тэл.: (017) 227-21-41, факс: (017) 227-66-88
Э-пошта: uozmo@users.med.by
Начальнік упраўлення: Масло Інэса Браніславаўна
Тэл.: (017) 227-00-14

Берасцейская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Берасцейскага аблвыканкама

224006 Берасце, вул. Савецкіх Пагранічнікаў, 54

Тэл.: (0162) 23-63-24, факс: (0162) 23-79-06, 23-73-26

Начальнік упраўлення: Панько Сяргей Уладзіміравіч

Тэл.: (0162) 26-64-47

Баранавічы

Аддзел аховы здароўя Баранавіцкага гарвыканкама

225320 Баранавічы, Берасцейская вобл., вул. Пірагова, 5

Тэл. (0163) 45-22-53, факс (0163) 45-22-53

Заг. аддзелам: Сцяцко Аляксандр Мікалаевіч

Пінск

Аддзел аховы здароўя Пінскага гарвыканкама

225710 Пінск, Берасцейская вобл., вул. Кустарная, 21

Тэл/факс: (0165) 35-09-97

Э-пошта: bbspina@mail.ru

Начальнік аддзела: Сікорская Элеанора Мікалаеўна

Віцебск

Упраўленне аховы здароўя Віцебскага гарвыканкама

210005 Віцебск, вул. Леніна, 32

Тэл.: (0212) 37-35-54, факс: (0212) 37-31-88

Начальнік упраўлення: Акенцеў Валерый Рыгоравіч

Віцебская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Віцебскага аблвыканкама

210010 Віцебск, вул. Гогаля, 6

Тэл.: (0212) 36-29-79, факс: (0212) 36-55-91

Начальнік упраўлення: Карташоў Мікалай Георгіевіч

Тэл.: (0212) 36-29-79

Гомельская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Гомельскага аблвыканкама

246009 Гомель, вул. Ланге, 5

Тэл.: (0232) 53-55-44, 53-79-72,

факс: (0232) 53-79-72, 53-88-16, 53-55-44, 53-42-77

Начальнік упраўлення: Крысенка Мікалай Аляксандравіч

Тэл.: (0232) 53-63-44

Гарадзенская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Гарадзенскага аблвыканкама
230023, Гародня, вул. Ажэшкі, 3

Тэл.: (0152) 47-29-05, 72-39-01, факс: (0152) 72-39-01

Намеснік начальніка па лячэбных пытаннях: Гарэлава Таццяна Мікалаеўна
Тэл.: (0152) 77-01-80

Магілёў

Упраўленне Аховы здароўя Магілёўскага гарвыканкама
212030 Магілёў, пл. Леніна, Дом Саветаў,

Тэл.: (0222) 32-69-80, 32-66-50, факс: (0222) 32-69-80

Начальнік упраўлення: Печкоўскі Уладзімір Іванавіч

Магілёўская вобласць

Упраўленне Аховы здароўя Магілёўскага аблвыканкама
212006 Магілёў, пл. Леніна, Дом Саветаў,

Тэл.: (0222) 32-66-79, факс: (0222) 32-66-74

Начальнік упраўлення: Мартыноўскі Уладзімір Васільевіч
Тэл.: (0222) 32-66-77, 32-69-33

Бабруйск

Упраўленне Аховы здароўя Бабруйскага гарвыканкама
213800 Бабруйск, Магілёўская вобл., вул. Пушкіна 211

Тэл.: (0225) (1)2-41-90, факс: (0225) (1)2-41-81

Начальнік упраўлення: Чыстабаеў Андрэй Іванавіч

Грамадскае аб'яднанне "Праваабарончы цэнтр "Вясна"

Сюды варта звяртацца калі Вам патрэбная кваліфікаваная парада юрыста.
Спецыялісты цэнтру Вам аптымальны сродак абароны правоў, дапамогуць у
складанні заявы ў суд ці пракуратуру.

Тэл. (017) 2310844,

Э-пошта: viasna@spring96.org

Інтэрнэт www.spring96.org

Калі Вас цікавіць больш падрабязная інфармацыя пра правы пацыента, калі ў Вас ёсць патрэба пазнаёміцца бліжэй з заканадаўчымі актамі, якія датычаць медыцынскай дапамогі і сістэмы аховы здароўя, калі ў Вас ёсць пытанні па структуры беларускай сістэмы аховы здароўя, яе функцыянаванні, спецыялісты Асацыяцыі Беларускай Медыкаў будуць радыя вам дапамагчы.

Будзем удзячныя за Вашыя заўвагі і прапановы, якія будуць карыснымі нам пры стварэнні наступных матэрыялаў, датычных правоў чалавека пры аказанні медыцынскай дапамогі.

Нашыя кантакты:

Паштовы адрас: а/с 76, 220053, Менск

Э-пошта: asbelmed@tut.by

Пэйджар: 2850000 аб. 23719

Складальнікі:

А. Вітушка — лекар-рэаніматалаг,

Г. Асмалоўская — лекар-педыятр,

Ю. Чавусаў — юрыст,

В. Стэфановіч — юрыст.

Макет і вёрстка — А. Чарняеў.

